

den nasjonale

INTEGRERINGS- ***konferansen 2018***

RAPPORT

Innhold

Innledning	3
Oppfordringer og tips fra innledere og deltakere	4
Referatsamling:	
Åpningstale ved Statsminister Erna Solberg	6
Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner	8
Hvordan går det med innvandrere og deres barn i skolen?	10
Om trivsel og utdanningsdriv blant minoritets elever i videregående skole	11
Andrespråklæring i barnehagen	12
Hvordan kan minoritetsorganisasjoner bidra til et bedre skole-foreldre samarbeid?	13
Opplæring av språklige minoriteter i grunnskolen	14
Kombinasjonsklasser for ungdom mellom 15–19 år	15
Yrkesfaglig utdanning integrert med språkopplæring	17
Møte med ungdom	18
Parallellsesjoner	19
Parallellsesjon 1 Hvordan styrke foreldresamarbeid i barnehage/skole?	19
Parallellsesjon 2 Hvordan mobilisere sivilsamfunnet for å styrke hverdagsintegrering?	21
Parallellsesjon 3 Hvordan skape toleranse for mangfold?	23
Handlingsplan mot rasisme	23
Parallellsesjon 4 Hvordan sikre gode, trygge bomiljøer, og gode levekår i utsatte områder?	24
Parallellsesjon 5 Hvordan styrke språkkompetansen, gjennom introduksjonsprogrammet, i arbeidslivet og i hverdagen?	26
Parallellsesjon 6 Hvordan få flere i arbeid?	28
Parallellsesjon 7 Hvordan forebygge negativ sosial kontroll og tvangsekteskap?	30
Parallellsesjon 8 Mangfold, innovasjon og gründerskap	31
Statsrådene presenterer innspill og refleksjoner fra parallellsesjonene	33
Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie	33
Næringsminister Torbjørn Røe Isaksen	34
Statssekretær Jan-Christian Kolstø, Kulturdepartementet	35
Statssekretær Lars Jakob Him, Kommunal og moderniseringsdepartementet	36
Statssekretær Kristin Holm-Jensen, Kunnskapsdepartementet	37
Statssekretær Tom Erlend Skaug, Barne- og likestillingsdepartementet	38
Evaluering av konferansen	39

Alle foto: Justis- og beredskapsdepartementet og IMDi.

Innledning

Regjeringen har siden 2014 avholdt en årlig nasjonal konferanse for å styrke dialogen med innvandrerbefolkningen. Målet med konferansen er å gi lokale innvandrersorganisasjoner, innvandrerråd og andre relevante aktører anledning til å løfte fram sine synspunkter og diskutere saker de er opptatt av med sentrale politikere. Den nasjonale integreringskonferansen er en viktig del av regjeringens arbeid på integreringsfeltet. Årets konferanse hadde hovedfokus på utdanning.

Invitasjon ble sendt til lokale innvandrersorganisasjoner, innvandrerråd og andre relevante aktører som var deltakere på de regionale innspillmøtene til den nasjonale integreringskonferansen våren 2018 (se mer informasjon og rapport <https://nettsteder.regjeringen.no/integreringskonferansen/>). I tillegg ble andre organisasjoner og relevante aktører invitert. Det var over 80 interessenter som dessverre ikke fikk plass på konferansen denne gangen.

Konferanserapporten presenterer deltakernes og innledernes synspunkter på saker de er opptatt av overfor de sentrale politikerne. Det refereres til statsråd og statssekretærenes oppsummering av parallellsesjoner. Til slutt presenteres resultatet fra evalueringen av konferansen. Presentasjonene til innlederne i plenumseksjonen ligger på konferansens hjemmeside på nett <https://nettsteder.regjeringen.no/integreringskonferansen/>

Det var i alt åtte parallellsesjoner med gruppearbeid. Mer gruppearbeid var et ønske fra deltakere på tidligere konferanser.

Konferansen ble avholdt på Edderkoppen scene på St Olavs plass 1, i Oslo. Det deltok i overkant av 210 personer på konferansen. Ca 70 deltok på sosialt samvær i etterkant av konferansen. Konferansier var Birger Emanuelsen.

Oppfordringer og tips fra innledere og deltakere

Økt foreldresamarbeid i barnehage/skole

- Nye innvanderforeldre i Norge må få tilpasset informasjon om foreldresamarbeid på et språk de forstår.
- Foreldre må sees og brukes som en ressurs.
- Organisasjoner og andre kan bidra med informasjon om foreldresamarbeid og motivasjon for økt barnehagedeltakelse.

Sivilsamfunnet kan styrke hverdagsintegreringen

- Bruk eksisterende arenaer og pågående frivillige aktiviteter i nærmiljøet. Deltakelse på felles arenaer og felles erfaringer er den beste måten å bryte ned fordommer på.
- Introduksjonsprogrammet for flyktninger må legge til rette for frivillig aktivitet.
- Bruk innvanderorganisasjoner og innvandrere som ressurser for hverdagsintegrering.

Ivareta mangfold

- Lag Vær varsom-plakat for politikere og media knyttet til sensitive temaer på integreringsfeltet.
- Kompetanseheving av hjelpeapparatet og kommunale handlingsplaner mot rasisme og for mangfold er viktige elementer for å ivareta mangfold.
- Holdningsendring krever tid og det må jobbes langsiktig og systematisk.

Bedre bomiljøer og levekår

- Etablere referansegrupper, barne- og ungdomsråd, barnevernsagenter, ungdomshøringer for og med ungdom og lage kommunale planer på området.
- Myndighetene må spørre barn og unge hvilke tiltak de ønsker – og i større grad imøtekomme disse.
- Lag flere gratis fritidstiltak for unge.

Økt språkkompetanse

- Kvalitetsheving av språkkartlegging, flere kvalifiserte lærere og økt timetall.
- Økt bruk av alternative læringssteder – som arbeidsplasser, fritidsarenaer, møteplasser som barnehage, skole.
- Økt bruk av digitale verktøy for læring.

Hvordan få flere i arbeid

- Arbeidsplasser må rekruttere flere personer med innvandrerbakgrunn og synliggjøre innvandrere som lykkes i arbeidslivet.
- Økt bruk av praksisplasser og tettere oppfølging på praksisplassen.
- Raskere godkjenning av utenlandsk utdanning.

Forebygge negativ sosial kontroll og tvangsekteskap

- Forbedre samarbeidsrutiner i offentlig sektor og ikke la taushetsplikten være til hinder for samarbeid.
- Økt samarbeid med de religiøse miljøene.
- Forebygge økt negativ sosial kontroll mot jenter i risikogruppen for kjønnslemlestelse.

Mangfold, innovasjon og gründerskap

- Krav om innkalling av innvandrere til intervju og bruk av anonyme søknader.
- Stimulere til at ledere rekrutterer utenfor egen nettverk og aktivt bruker innvandrere som rollemodeller.
- Etabler ulike typer av etablererkurs, blant annet Ungt entreprenørskap med forsterket mangfoldfokus i skolen.

Åpningstale ved Statsminister Erna Solberg

Migrasjon utfordrer sosial inkludering og sosial bærekraft. Sosial bærekraft innebærer at alle skal føle at de har en rolle og en mulighet i vårt samfunn, at det er sosial mobilitet, at barna kan gjøre det bedre enn foreldrene, at mine barn har like muligheter som alle andre barn. Derfor er integrerings- og inkluderingsarbeidet ekstremt viktig. For ikke å bygge opp under ekstremisme, må vi være faktaorienterte.

” Integreringsløft

Regjeringen har definert seks utfordringer, hvorav ett er et integreringsløft. Vi skal bli bedre på integrering. Det finnes mange definisjoner. Jeg mener det viktigste er å kunne realisere seg selv, komme i jobb og delta i det norske samfunnet. Vi har en bedre statistikk på andel innvandrerkvinner i jobb enn mange andre europeiske land, men vi er ikke gode nok. Vårt samfunn er basert på at husstanden har to inntekter for å kunne klare utgiftene. Det er viktig at alle er i jobb, også fordi vi er et lite samfunn som skal bære store velferdskostnader i framtiden.

For mange år siden satte vi som mål for integreringspolitikken at etterkommere av innvandrere skal ha like store muligheter som barn av norskfødte foreldre. Dette målet når vi nå. I fjor var første året da barn av innvandrere hadde like stor gjennomføring i videregående skole som barn av norskfødte foreldre. På prestisjestudier på universitet er barn av innvandrerforeldre overrepresentert.

Vi skal også fokusere på at foreldrene deres skal gjøre det enda bedre. I den kortsiktige integreringen har vi fortsatt en del utfordringer å ta tak i selv om yrkesdeltakelse blant innvandrere er ganske høy, og den sosiale mobiliteten er god. Noen enkeltgrupper sliter, bl.a. en del unge gutter. Å lukke øynene for dette fører til ganske store konsekvenser, særlig for innvandrerne selv. Utvikling av polarisering i samfunnet er et resultat av at vi er for dårlige i integreringsarbeidet. Det er mulig å løse, med litt tålmodighet, kløkt, og litt mer sannferdighet i debatten om hva vi faktisk oppnår.

Alle som kommer hit vil det beste for seg og sine barn. De har en ambisjon om å klare seg selv, jobbe og delta. Hvis de forstår hva som er avgjørende for å lykkes, vil de gjøre det enda bedre. F.eks. må de forstå betydningen av å prioritere og lære norsk språk, ta utdanning, anstrenge seg for å lære og for at barna lærer.

Vi stiller krav fordi vi bryr oss. Utgangspunkt er at egeninnsatsen din skal avgjøre om du lykkes, ikke bakgrunnen. En god skole er den viktigste oppskriften for sosial mobilitet. For de som kommer som voksne er det viktig å lære norsk raskt og få nødvendig kompetanse for å komme i arbeid.

Lediggang er roten til alt ondt, og når man ikke har jobb, er det lett å miste selvrespekt, selvtillit, vi fratår dem menneskelige egenskaper og gjør dem til passive medborgere. Det kan skape apati eller det kan skape ekstremisme.

Jeg håper konferansen kan bidra til å diskutere det konkrete innholdet og gi innspill til hvordan vi kan bli bedre, så vi kan nå det sosialt bærekraftige Norge og sammen bygge samfunnet så alle har en mulighet til å mestre eget liv, være gode rollemodeller for barna samt bidra og delta i samfunnet.

Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner

Da jeg overtok ansvaret for integreringsfeltet, forstod jeg tidlig at jeg måtte oppleve hvordan verden ser ut for de som står midt i dette arbeidet. Jeg brukte våren på å reise rundt i Norge for å lytte.

Kommunene har et stort ansvar for å integrere innvandrere gjennom introduksjonsordningen. I noen kommuner kommer 8 av 10 i arbeid eller utdanning. I andre kommuner er det bare tre av ti som kommer videre. Barn og unge med innvandrerbakgrunn lykkes godt i skolen. Men vi ser at ungdom med kort botid har høyt frafall. Det registreres flere saker hvor barn, unge og voksne utsettes for negativ sosial kontroll.

Vårt mål er at innvandrere skal være en del av store og små fellesskap i det norske samfunnet. Innvandreres bidrag i arbeidslivet er avgjørende for vår evne til å ta vare på det bærekraftige velferdssamfunnet vårt. Og å delta i store og små fellesskap er avgjørende for den tilliten og det samholdet det norske samfunnet er bygget på.

Denne høsten legger vi frem en ny integreringsstrategi. Vi har lenge jobbet for å få bosatt flyktninger ut i kommunene. Nå må vi sørge for at flere kommer inn i samfunnet. Det gjør vi gjennom å satse på fire konkrete områder: Kunnskap og språk; Kvalifisering og arbeid; Hverdagsintegrering og Kampen mot negativ sosial kontroll.

Til våren reformeres introduksjonsprogrammet. Flere gis en mulighet for å ta fagbrev og videregående opplæring som en del av introduksjonsprogrammet. Det gir bedre formell kompetanse og vi skal stille tydelige krav til resultat for kommunene og til den enkelte.

Språk er nøkkelen inn i arbeidslivet, men også i små og store fellesskap. Krav om at kommunene skal gi et bestemt antall timers undervisning i norsk erstattes med et krav om resultater. For å motta sosial stønad for de som ikke kan norsk, kreves det at de deltar på norskopplæring.

Mange kommer til Norge uten fullført grunnskole. De har formelle rettigheter, men ikke reelle muligheter for å gjennomføre videregående skole. De er for store for grunnskolen, men kan for lite til å klare seg i videregående. Det er etablert kombinasjonsklasser enkelte steder hvor elevene

”*Innvandrere skal være en del av store og små fellesskap i det norske samfunnet.*”

får begynne på videregående, men har undervisning på grunnskolenivå. Regjeringen foreslår å doble bevilgningene til kombinasjonsklasser.

Mange barn og unge med innvandrerforeldre har et sterkt utdanningsdriv og gjør det godt på skolen, de tar høyere utdanning og har betydelig høyere sysselsetting enn sine foreldre. Studier av denne generasjonen viser også at de føler seg norske og har en sterk tilhørighet til Norge. Samtidig opplever de seg ikke helt akseptert som likeverdige medlemmer av det norske samfunnet. Det er de små fellesskapene som har størst betydning i livene våre. Familien, vennene, nabolaget og fotballgruppen der vi bor, er våre nærmeste. Det er der hverdagsintegreringen skjer.

Minoritetsrådgiverne, som jobber ute i skolene for å hjelpe ungdom som blir utsatt for tvang og negativ sosial kontroll, har en viktig jobb. Det er stemmer fra minoritetsmiljøene som har ledet an i samtalen om tvang og negativ sosial kontroll. Modige ungdommer har tatt et oppgjør med tvangsekteskap, frihetsberøvelse eller press. De har min og regjeringens fulle støtte.

Når vi snakker om utfordringer og muligheter skal vi huske hva målet for integreringspolitikken er: flere skal delta og bidra i samfunnet vårt. Den største, viktigste og tyngste delen av jobben for å bli integrert må innvandrerne gjøre selv. Men vi skal sørge for muligheter for alle. Da må vi også sørge for at alle både omtales og behandles som likeverdige medlemmer av det norske fellesskapet.

Flere skal delta og bidra i samfunnet vårt

Hvordan går det med innvandrere og deres barn i skolen?

Seniorrådgiver Geir Nygård, Statistisk sentralbyrå (SSB)

Nygård orienterte om statistikk knyttet til innvandrere og deres barn i barnehage, grunnskole, videregående skole og høyere utdanning. Det er 747 000 innvandrere i Norge og 170 000 norskfødte med innvandrerforeldre.

Han viste til at det har vært en markant økning av andelen barn med minoritetsspråklig bakgrunn i barnehage mellom årene 2010 og 2017.

Det er en jevn økning i grunnskolepoeng (poeng som danner grunnlag for opptak til videregående utdanning) fra 2009 – 2018 i hele befolkningen, men det er noe lavere blant innvandrere. Det er en forskjell i oppnådde grunnskolepoeng mellom gutter og jenter, hvor jenter har en mer positiv utvikling og en klar økning i antall poeng.

Videre er det en klar økning i gjennomføring av videregående skole i hele befolkningen. Elever med innvandrerbakgrunn som er norskfødte ligger omtrent på samme nivå som majoritetsbefolkningen og på et høyere nivå enn elever som er utenlandsfødte.

Når det gjelder andelen norskfødte med innvandrerbakgrunn i høyere utdanning (19–24 år) så er denne vesentlig høyere enn for utenlandsfødte. Kvinner med innvandrerbakgrunn tar i større grad høyere utdanning enn menn.

Lenke:

<https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/hvordan-gar-det-med-innvandrere-og-deres-barn-i-skolen>

Kvinner med innvandrerbakgrunn tar i større grad høyere utdanning enn menn.

Om trivsel og utdanningsdriv blant minoritets elever i videregående skole

Forsker Anders Bakken,
Velferdsforskningsinstituttet NOVA/OsloMet

Bakken presenterte en studie om trivsel sett i sammenheng med karakterer blant elever med minoritetsbakgrunn. Forskingen viser til at det er store forskjeller i karakterer mellom elever fra ulike land og trivsel har ulike årsaker. Hovedfunn viser at:

- Det tar tid å lære et språk. Derfor kan botid i Norge ha betydning. Det er også viktig å se på hvordan elevene blir møtt i skolen og hvilke tilbud de får.
- Mange unge med innvandrerbakgrunn vokser opp i familier med begrensede sosioøkonomiske ressurser og foreldre med lavt utdanningsnivå.
- Det er kulturelle forskjeller med hensyn til praksiser og forventninger i familier, hvordan foreldre utøver foreldrerollen, verdier og holdninger som påvirker elevenes mulighet for å lykkes i skolen.

Mange unge med innvandrerbakgrunn vokser opp med forventninger om å ta høyere utdanning, og har et særlig utdanningsdriv (som f.eks. å lese leker). Utfordringer knyttet til både lav sosioøkonomiske status og kulturelle forskjeller kan være gode drivkrefter for bedre mobilitet, som igjen kan drive utdanningslysten.

Det er store karakterforskjeller etter landbakgrunn, og som ikke fullt ut kan forklares av skoletrivsel og tilhørighet. Sosioøkonomisk familiebakgrunn og botid bidrar til å påvirke karakterforskjellene mellom innvandrergrupper. Det er et stort utdanningsdriv i mange innvandrergrupper og dette bidrar faktisk til å kompensere for en del andre ulemper.

Lenke:

<http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Trivsel-og-utdanningsdriv-blant-minoritets elever-i-videregaende>

” Det er et stort utdanningsdriv i mange innvandrergrupper og dette bidrar faktisk til å kompensere for en del andre ulemper.

Andrespråklæring i barnehagen

*Førsteamanuensis i norsk Irmelin Kjelaas,
Institutt for lærerutdanning, NTNU*

Kjelaas understreker viktigheten av at ordforråd er helt avgjørende for all læring og samspill.

” En klar sammenheng mellom ordforråd, leseferdigheter og all videre skolemestring.

Hun viser til at det er en klar sammenheng mellom ordforråd, leseferdigheter og all videre skolemestring. Et større ordforråd letter læring av nye ord og dette betyr at de som har et rikt ordforråd lærer enda mer. På treårsstadiet kan barn med det største ordforrådet ha tre til fire ganger så mange ord sammenlignet med de med minst ordforråd. Barns ordforråd som seks-åringene kan si noe om forventet ordforråd som 15-åringene.

Barnehagen er en viktig møteplass for det som skal skje videre i livet. For flerspråklige barn kan et godt ordforråd være en enda større utfordring enn for de med norsk som morsmål.

Barn har nødvendigvis ikke misforstått selv om de ikke kan det norske ordet for å beskrive en ting. De kan ha begrepsforståelse, men mangler det norske ordet. Kjelaas poengterer at mens ord tilhører språkferdigheter, er begreper knyttet til kognitiv forståelse. En pedagog som ikke er klar over forskjellen kan undervurdere og det iverksettes feil tiltak og som kan føre til blant annet umotiverte barn.

På den annen side kan enkelte barn ha et større ordforråd men mangle begrepsforståelse. De vil kunne få flere hull i begrepsforståelsen etter hvert når det stilles økte krav til ordforråd. Det er en potensiell overvurdering av barnet, og risiko for at det ikke settes inn tiltak.

Det er avgjørende at ansatte i barnehage og skole har kunnskap, gode kartleggingsverktøy og god kartleggingspraksis på dette området. De må ha mulighet til å stimulere barn og unge både på den enkeltes morsmål og på norsk.

Hvordan kan minoritetsorganisasjoner bidra til et bedre skole-foreldre samarbeid?

Sosialantropolog Whyn Lam og styreleder MIR

Lam viser til at mange innvandrerforeldre mener at det er viktig for barna å få en god jobb og bli gift. Mange har også fokus på disiplinering av barna og at barna er lydige overfor foreldrene.

I norsk skole vektlegges selvstendig tenkning og det å stille kritiske spørsmål. Mange innvandrere kommer fra skoletradisjoner med autoritetsrespekt, asymmetrisk maktforhold og andre sanksjonsvalg enn i Norge. Da trengs det å bygge bro og skape forståelse mellom foreldre og skole.

Foreldrene må involveres i tema som oppdragelse, kommunikasjon, frivillighet og lekser. Skolen må se foreldre som en ressurs og foreldrene må gjøre seg tilgjengelige for skolen.

” foreldre som en ressurs

Innvandrerorganisasjoner kan bidra i dialogen mellom skole og hjem. De kan være brobyggere og skape gode relasjoner, støtte foreldre og skape tillit. De kan også bidra på skolen når det er spesielle utfordringer med elever. Organisasjonene må tørre å tale foreldrenes sak når de ser at det begås urett. De må kjenne til lovverket, rettigheter og plikter samt ha et balansert syn i rollen som brobygger.

Lam orienterte om arbeid i regi av Multikulturelt Initiativ og Ressursnettverk (MIR). MIR har som mål å etablere nettverk av minoritetsspråklige foreldre på skoler som kan snakke direkte med andre foreldre på sitt morsmål. Nettverkene skal bidra til å skape debatt innad i miljøene om viktigheten av å støtte barna i skolen, og oppmuntre foreldre til å starte egne grupper i kommunene og utvikle modeller for samarbeid.

Lenke:

<http://www.fug.no/broer-mellom-hjem-og-skole.470680.no.html>

Opplæring av språklige minoriteter i grunnskolen

*Undervisningsinspektør Trond Zweidorff,
Hagaløkka skole i Asker*

Zweidorff viste til Hagaløkka skoles visjon om læring som virker, og mangfold som gleder. Arbeidet med antirasisme og inkludering inngår som viktige forutsetninger for skolen.

Han snakket om inkluderende opplæring, og hva som er avgjørende for integrering og inkludering i det norske samfunnet. Zweidorff viste til at gode norsksferdigheter gjenspeiles i ordforråd, i hvordan man uttrykker seg og i lesestrategier.

” *overgangslærer*

For å arbeide med elever med innvandrerbakgrunn som har lavt ordforråd i norsk når de begynner i førsteklasse, setter skolen fokus på kontinuerlig kompetanseutvikling innen språk, lesing og flerkulturell opplæring blant lærerne. Et viktig tiltak har vært å ansette en overgangslærer som letter overgangen mellom barnehage og skole. Læreren jobber 50 prosent i barnehagen og 50 prosent på skolen og bidrar til å skape trygghet for elever og foreldre. Videre tilrettelegges det for samarbeid med foreldre gjennom skoleklubb, språkverksted og med læringsmiljø. Det er tospråklige lærere og alle elevene brukes som ressurs i opplæringen. Opplæringen skal være identitetsskapende og inneholde verdier som respekt, omsorg, ansvar og toleranse.

” *Det heies på alle elevene*

Det er fokus på å skape trivsel, lærelyst og motivasjon i skolen ved hjelp av PALS (Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling). Det heies på alle elevene og man har en anerkjennende kommunikasjon med elevene. Lærere bør favne ulikhet med glede, ha mot, flerkulturell forståelse og kompetanse i arbeidet sitt. Ansatte i skolen skal være gode rollemodeller, og elever skal få læring som virker på sitt nivå. Tildeling av tilstrekkelig ressurser fra kommunene er nødvendig, og skolen har hatt glede at et godt samarbeid med Asker kommune.

Lenke:

<https://www.nubu.no/hva-er-pals/category1129.html>

Kombinasjonsklasser for ungdom mellom 15–19 år

Rektor Ingeborg Kulseng, voksenopplæringa Larvik og teamleder Kari Brekke Nilsen, kombinasjonsklassen ved Thor Heyerdahl videregående skole

Larvik har kombinasjonsklasse for minoritetsspråklige ungdommer mellom 15 og 19 år med kort botid i Norge. Kombinasjonsklassen startet i 2006 da de erfarte at mange ungdommer med kort botid ikke lyktes i videregående skole og det var stort frafall.

Kombinasjonsklassen er et samarbeid mellom Vestfold fylkeskommune og Læringscenter Larvik, og de får veiledning fra Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (Nafo).

Av 1600 elever på den videregående skolen, går 50 elever i kombinasjonsklassen i 2018. Elevene føler seg som en del av skolemiljøet og elevene er veldig fornøyd med at de får være der de andre ungdommene er. Dette er et viktig suksesskriterium for å nå målet om å hindre frafall – som var bare 2,6 % for skoleåret i 2017/18. Elevene lykkes og får gode resultater, selv om enkelte kan bruke noe lengre tid.

Det er nivådelt undervisning med 9–10 nasjonaliteter, hvor afghanere, syrere og eritreere er de største gruppene. Det er et høyt læringstrykk med fem fag i tillegg til gymnastikk. Elever kan ta noen fag i kombinasjonsklassen (som grunnleggende norsk og videregående opplæring). De kan også hospitere og/eller ta enkeltfag i videregående skole. Videre tilbys kurset Flex-ID som anses for å være viktig suksesskriterium.

Lærere fra grunnskole og fra videregående skole samarbeider tett for å finne en god modell. Elevene blir kjent med hva videregående opplæring er, og de får nødvendig støtte til valg av videre utdanning for å unngå feilvalg. Godt klassemiljø er viktig for en elevgruppe hvor mange av elevene har traumatiske erfaringer, og det er viktig å bruke god tid på dem.

Lovverket problematiseres med hensyn til hvem som har ansvar for elevenes opplæring. Avklaring av det lokale ansvaret og økonomi er avgjørende, og erfaringsvis er det mange kommuner som strever med dette og får

” Elevene er veldig fornøyd med at de får være der de andre ungdommene er.

” Elevene lykkes og får gode resultater

derfor ikke etablert tilpasset tilbud. Thor Heyerdahl videregående skole har vært med å endre loven i 2016, slik at det nå er tillatt å ta grunnskoleopplæring på nytt. De håper mange kommuner kan starte opp kombinasjonsklasser i nær framtid.

Lenker:

<http://nafo.oslomet.no/>

<http://www.flexid.no/>

Yrkesfaglig utdanning integrert med språkopplæring

Rektor Torunn Thomassen, Oslo voksenopplæring Helsfyr

Helsfyrmodellen gir deltakere mulighet til å ta fagbrev innenfor blant annet helse og oppvekstfag, byggfag, barne- og ungdomsarbeider og restaurantfag. Modellen består av et yrkesfaglig studieprogram integrert med språkopplæring.

Thomassen poengterer at kravet om norskkurs nivå B1 gjør at deltakere i introduksjonsprogrammet ikke kan gå over til et yrkesfaglig løp fordi det er et for strengt krav i introduksjonsloven. I Helsfyrmodellen har voksenopplæringen nå lagt til grunn A2 som språkkrav for den yrkesfaglige utdanningen. Det er spesialisering fra det første året.

” A2 som språkkrav for den yrkesfaglige utdanningen.

Helsfyrmodellen handler om å komme over det som skaper de hindrene mange av deltakerne vil møte. Det har vært fokus på tilpasninger som gjør at elevene bruker mer tid på skolen og at de ikke bare skal nå læringsmål. Skolen rekrutterer de som ønsker og er motiverte for utdanningen. Dette foregår i samarbeid med andre videregående skoler, voksenopplæringen, bransjer, opplæringskontor, lærebedrifter og NAV. Det gis støtte til livsopphold de to første årene og deretter gis det lærlingelønn.

” støtte til livsopphold de to første årene og deretter gis det lærlingelønn.

Metodikk som benyttes er Content & Language Integrated Learning (CLIL) og Vurdering for Læring i organisasjonen (VFL).

Thomassen viser til at samtlige elever har bestått og at karaktersnittet er en hel karakter over landsgjennomsnittet. Alle de 12 første på kokkelinjen besto fagprøven. Målet med modellen er at deltakerne skal bli stolte og attraktive fagarbeidere.

” deltakerne skal bli stolte og attraktive fagarbeidere.

Lenker:

<https://www.fremmedspraksenteret.no/nor/fremmedspraksenteret/uh-sektoren/forskning-og-utvikling/clil-content--language-integrated-learning&P-HPSESSID=dknbj2i2vuqaqbcdk1j5927352>

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/underveisvurdering/vfl-i-organisasjonen/>

<https://helsfyr.oslovo.no/>

Møte med ungdom

Minoritetsrådgiver Ubah Aden, Veiledningssenteret Follo og medlem av Foreldreutvalg for grunnskolen (FUG)

Aden viser til at IMDis minoritetsrådgivere jobber i et veldig komplekst felt som har vært preget av både endring og utvikling siden etablering av ordningen. Utvikling og endring krever og forutsetter høy kompetanse i tjenesteapparatene.

Minoritetsrådgivere samarbeider mye med ulike deler av hjelpeapparatet og i enkelte saker over landegrensene med enkelte konsulærseksjoner. Men det er også komplisert for tjenestemottakerne. Det er transnasjonale utfordringer hvor ungdommer og familiene de jobber med påvirkes av familie og andre utenfor Norge. Minoritetsrådgivere jobber med et komplekst bilde av ulike styrende holdninger og forventninger til religiøs og kulturell praksis. Spørsmålene er hvordan skal vi forholde oss til det, og hvordan kan vi bidra til endringer? Samarbeid med trossamfunn kan være aktuelt og enkelte moskeer er flinke til å jobbe med disse temaene.

Aden redegjorde for mandat og rollen til Foreldreutvalget for grunnopplæringen som et uavhengig, rådgivende offentlig og nasjonalt utvalg som representerer foreldrenes stemme i barns opplæring. Utvalget består av åtte foreldre med ulik erfaring, engasjement og geografisk tilhørighet og som ønsker et godt og styrket hjem-skole samarbeid. I 2018 har FUG jobbet bl.a. med et informasjonshefte rettet mot fedrene i samarbeid med andre instanser, kirker og moskeer. Ofte er mødrene aktive, men Aden understreker at fedrene også må med for å få bedre forståelse av sin foreldrerolle i Norge.

FUG deltar i et foreldrenettverk for elever med tegnspråk som førstespråk. De har i felleskap laget en brosjyre som inneholder tips og råd om hvor foreldre kan henvende seg, hvem som har ansvar for tolking og annen tilrettelegging.

Lenker:

<https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/tvangsekteskap-og-kjonnsllestelse/>

<http://www.fug.no/>

” transnasjonale utfordringer

” fedrene også må med for å få bedre forståelse av sin foreldrerolle i Norge

PARALLELLESJONER

Parallellsesjon 1

Hvordan styrke foreldresamarbeid i barnehage/skole?

Ledet av kunnskaps- og integreringsminister

Jan Tore Sanner

Statsråd Sanner innledet med å fremheve at den sosiale reisen starter i barnehagen og klasserommet. Norge ligger på toppen blant OECD-landene når det gjelder innvandrerbarns deltakelse i barnehagen i årsklassene fire og fem, men deltakelsen er betydelige lavere for to- og treåringer. Videre satt han fokus på betydningen av et godt skole-hjem samarbeid for trivsel og motivasjon hos elever og foreldrenes engasjement for skoleresultater og rollen frivillige organisasjoner har i tillitsbygging.

Statsråden stilte følgende spørsmål:

1. Hvordan kan vi få flere barn med innvandrerbakgrunn til å begynne i barnehagen som to- eller treåringer?
2. Hvordan kan vi få flere innvandrerforeldre til å delta på foreldremøter i skolen og skolefritidsordningen (SFO)?
3. Hvordan kan vi skape den gjensidige tilliten mellom skole og innvandrerforeldre som gjør dette mulig?

Skole og voksenopplæringen bør gi informasjon om foreldresamarbeid

Skap gode og relevante foreldremøter

Bruk andre foreldre og elever som ressurs

Innspill fra deltakerne

- Skole og voksenopplæringen bør gi informasjon om foreldresamarbeid, f.eks. om foreldrekurs som forberedelse til foreldremøter, informasjonsbrosjyrer på aktuelle språk.
- Bruk frivillige organisasjoner, innvandrersorganisasjoner og andre innvandrereforeldre til å motivere for økt bruk av barnehage.
- Styrke den flerkulturelle kompetansen til ansatte i barnehage og skole. Dette styrker også motivasjonsarbeidet.
- Skap gode og relevante foreldremøter hvor foreldre/foresatte er godt forberedt; bygg gode relasjoner, snakk med foreldre, invitasjoner stiles personlig og sendes i forkant (ikke bare på nett).
- Gjenta viktig informasjon – mye er nytt den første tiden i Norge.
- Bruk kvalifisert tolk hvis behov og vurder separate foreldremøter ut fra språklige behov.
- Bruk tospråklige lærere for å forbedre kommunikasjonen.
- Skolen avklarer gjensidige forventninger til tro og livssyn i skolen.
- Helsestasjonene kan bidra til å informere innvandrereforeldre om viktigheten av samarbeid mellom barnehage/skole og hjem.
- Bruk andre foreldre og elever som ressurs; syvendeklassingene kan f.eks. være barnevakt for yngre barn der foreldre ellers ikke kan delta på foreldremøter.

Parallellsesjon 2

Hvordan mobilisere sivilsamfunnet for å styrke hverdagsintegrering?

Ledet av statssekretær Jan-Christian Kolstø, Kulturdepartementet

Statssekretær Kolstø poengterte innledningsvis at det er et mål at nabolaget fungerer som et sted der alle møtes uavhengig av etnisitet og religion for å knytte bånd, lære hverandre å kjenne og skape tilhørighet. Kolstø ønsket tilbakemelding fra deltakerne på «hvordan kan vi styrke hverdagsintegreringen i ditt lokalmiljø?».

Silje Eikemo Sande, prosjektleder i Kulturrådet, presenterte *Inkluderende kulturliv i Norden* med tre satsingsområder for inkludering: offentligheten, institusjoner og lokalsamfunn. Målet er å bygge identitet og tilhørighet for innvandrere gjennom kunst og kultur. Parallelt bør det satses på talent- og lederutvikling blant innvandrerne slik at flere blir aktive deltagere i kulturlivet.

Lenker:

- Kreative Platser i Sverige, finansiering av prosjekter hvor lokalbefolkningen utvikler nærmiljøet <http://www.kulturradet.se/Kreativa-platser/>
- Game Streetmekka i Danmark (tilbud om aktiviteter tilpasset unge i lokalmiljøet <http://gamedenmark.org/koebenhavn/>)
- Tabanka, Norge bruker kulturelle aktiviteter for å styrke identitetsfølelse hos innvandrere <https://tabankadance.com/>

Silje Brekke, prosjektleder i Oslo kommune og Julia Inova, frivillig medarbeider presenterte sine erfaringer fra kulturens og frivillighetens rolle ved i inkluderingsarbeid i lokalsamfunnet. KulTur er et gratis tilbud som gir adgang til kulturinstitusjoner i Oslo. Kultur er et viktig kommunikasjonsverktøy og turene fungerer også som norskopplæring. Deltagerne er fra 28 land i alder fra 6 til 60 år. Det er også god arena for nettverksbygging. Se www.kandugjenta.no

Bruk eksisterende arenaer og pågående frivillige aktiviteter i lokalmiljøet.

Innspill fra deltakerne

- Bruk eksisterende arenaer og pågående frivillige aktiviteter i lokalmiljøet.
- Introduksjonsprogrammet kan bedre legge til rette for deltagelse i frivillige aktiviteter, gjerne rett etter endt arbeidsdag.
- <https://frivillig.no/> bør jobbe med språk og uttrykk for å bli mer relevant.
- Fremhev de positive ressurser som finns i innvandrersorganisasjoner og hos den enkelte.
- Retorikk er politikk, negativ omtale hindrer hverdagsintegrering.
- Det er viktig at også etniske norske deltar i integreringsarbeidet. Integrering går begge veier.
- Både skoler og kommuner burde satse mer på tolketjenester.
- Manglende tillit til barnevernet og redsel for å gjøre feil blant foreldrene kan føre til at barn deltar mindre i frivillige aktiviteter. Det må gis tilstrekkelig og god informasjon for at ikke misoppfatninger skal spre seg.
- Deltakelse på felles arenaer og felles erfaringer er den beste måten å bryte ned fordommer på.
- Samarbeid med skoler er viktig. Foreldredeltakelse på foreldremøter er en styrke for barna og en styrke for foreldrene.
- Det er behov for tilgang til gratis eller billige lokaler. Eksempelvis skolelokaler hvor etnisk norske og ungdom med innvandrerbakgrunn kan møtes for aktiviteter.
- Kommuner burde ha en frivillighetskoordinator som kan sikre god kommunikasjon mellom frivillighet og kommune og mellom organisasjoner, og for eksempel utvikle en «frivilligbørs».
- Frivillige organisasjoner bør få med flere med minoritetsbakgrunn, som idrettslag og natteravn. Det gir organisasjonen kompetanse og nettverk og språktrening for den enkelte.
- Barn og unge må ha lik mulighet til å delta på fritidsaktiviteter. Dyrt utstyr bør kunne lånes.
- Kontantstøtte hindrer integrering fordi verken mor eller barn blir sosialisert i det norske samfunnet.

Parallellsesjon 3

Hvordan skape toleranse for mangfold?

Handlingsplan mot rasisme.

Ledet av statssekretær Tom Erlend Skaug, Barne- og likestillingsdepartementet

Statssekretær Skaug innledet med at regjeringen skal utarbeide en handlingsplan mot rasisme og diskriminering, og at denne konferansen er et første ledd i involveringen i arbeidet. Han ønsket innspill på tiltak i arbeidsliv, utdanning, offentlige tjenester, offentlig debatt mm.

Innspill fra deltakerne

- Innvandrere tillegges egenskaper som ikke stemmer.
- Om én gjør noe galt, generaliseres det lett til å gjelde den spesifikke etniske gruppen eller innvandrere generelt.
- Ubalansert politisk retorikk skaper negative holdninger.
- Det er nå større aksept for rasistiske ytringer.
- Hatmeldinger i sosiale medier er en trussel mot fri debatt.
- Tungt byråkratisk språk kan virke diskriminerende.
- Innvandrergreper har også behov for bedre forståelse av hverandre.
- Lag Vær varsom-plakat for politikere; brukes når de snakker om følsomme temaer.
- Regjeringen bør styrke motivasjonstiltak for rekruttering; f.eks. trekk i skatt for arbeidsgivere som ansetter innvandrere, gi informasjon om fordelene ved mangfold i arbeidsstokken og virkemidler gjennom oppsøkende virksomhet.
- Kompetanseheving av NAV-ansatte på brukerperspektiv.
- Benytt anonyme jobbsøknader.
- Styrk lærerutdanningen på flerkulturell forståelse og økt toleranse blant elevene.
- Kommunene bør utarbeide handlingsplan mot rasisme.
- Oppretthold og styrk virkemidlene for (flerkulturelle-) møteplasser.
- Styrk nasjonal koordinering av prosjekttilskudd og øk differensieringen av tiltak til målgruppene.
- Flere felles dialogarenaer og aktiviteter, som f.eks. bli kjent-prosjektet i Fredrikstad Hællæ <https://www.fredrikstad.kommune.no/kontakt-oss/organisasjon/om-kommunen/velkommen-til-fredrikstad/>.
- Media må bidra til toleranse, respekt og synliggjøre at også innvandrere er en ressurs i det norske samfunnet.
- Politiet bør utarbeide kvitteringsordning ved politikontroll av personer.
- Må huske at holdningsendringer krever tid og det må jobbes langsiktig.

Vær varsom-plakat

Kompetanseheving av NAV-ansatte på brukerperspektiv

Parallellsesjon 4

Hvordan sikre gode, trygge bomiljøer, og gode levekår i utsatte områder?

Ledet av statssekretær Lars Jakob Him (KMD) og statssekretær Torkil Åmland (JD)

Statssekretær Him orienterte om områdesatsing og at det skal settes ned et offentlig utvalg for å se på nye modeller. Mange innvandrere har gode levekår, men en del er vanskeligstilte på boligmarkedet og færre innvandrere enn nordmenn eier egen bolig.

Statssekretær Åmland viste til at forebygging av kriminalitet bør styrkes og i statsbudsjettet foreslår videreføring av tiltak mot gjengkriminalitet og økt bevilgning. Det er særlige utfordringer med en gruppe unge gjengangere. Det ble stilt spørsmål om hvordan kan barn og unge kan få bestemme hvilke tiltak de ønsker seg?

Innspill fra deltakerne

- Myndigheten bør i større grad imøtekomme behov og tiltak definert av barn og unge som det offentlige nødvendigvis ikke ser som en selvfølge.
- Å skape trygghet for barn og unge bør være en forutsetning, bl.a. for skeive muslimer. Det er viktig å lytte til ungdommene.
- Barn, unge og foreldre gis råd og veiledning om hvordan de kan stå i de beslutningene de ønsker å ta.
- Etablere gratis tiltak, som f.eks. fritidsklubber og universelle ordninger, som gjør at ungdommer ikke kjeder seg.
- Danne referansegrupper, barne- og ungdomsråd, barnevernsagenter, ungdomshøringer for og med ungdom og spørre ungdom hva er det de ønsker seg.
- Samarbeid med de religiøse miljøene.
- Gi frivilligheten en større plass.

” skape trygghet for barn og unge bør være en forutsetning, bl.a. for skeive muslimer

” spørre ungdom hva er det de ønsker seg

Videre ble det stilt spørsmål om hvordan vi kan forhindre at unge rekrutteres til kriminelle miljøer?

Innspill fra deltakerne

- Viktig å skape bedre fysisk, psykisk og økonomisk trygghet.
- Forebygge negativ sosial kontroll, gi tilhørighet, skape trygge oppvekstmiljøer.
- Lage kommunale integreringsstrategier.
- Bruke viktige arenaer som skole og bibliotek for enda mer inkludering.
- Se nærmere på hindringer for å eie egen bolig, økonomi, kunnskap.
- Styrke muligheter for helge- og sommerjobber.
- Økt strategisk samarbeid mellom det sivile samfunn og det offentlige.
- Frivilligsentralene må reflektere demografien der de har tiltak.
- Frivillige organisasjoner kan gjennomføre temakvelder.
- Økt åpenhet og transparens i de religiøse miljøene.
- Viktigheten av å eie bolig fremfor å leie handler om frihet og en trygg økonomi.
- Økt toppfinansiering fra Husbanken.
- Styrk politiets mangfoldkompetanse.
- Forbedre tiltakene for unge som vil ut av kriminalitet, blant annet modellene for arbeidsrettet trening.

” fysisk, psykisk og økonomisk trygghet

” å eie bolig fremfor å leie

Parallellsesjon 5

Hvordan styrke språkkompetansen, gjennom introduksjonsprogrammet, i arbeidslivet og i hverdagen?

Ledet av kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner

Statsråd Sanner innledet med at norsk er den viktigste suksessfaktoren for å bli godt integrert i det norske samfunnet, herunder også i skole/barnehage. Stortinget har bestemt at norskopplæringen skal starte så tidlig som mulig, gjerne i barnehagen. Foreldrene må også lære seg norsk slik at de kan støtte og følge opp barna og for å kunne forstå det norske samfunnet bedre. Statsråden stilte blant annet spørsmål om hvordan vi kan styrke norskopplæringen i introduksjonsprogrammet.

Innspill fra deltakerne

faglig kvalifiserte lærere

- Lovfeste at undervisning i introduksjonsprogrammet gis av faglig kvalifiserte lærere.
- Konkrete krav til arbeidsgivere om forpliktelse til aktiv språktrening og/eller arbeidspraksis.
- Bedre koordinering av kommunearbeidet retta mot innvandrere for blant annet å sikre god tiltakskjeding.
- Grundig kartlegging, screening og differensiering av deltakerne med tilpasset norskopplæring, blant annet til hjemmeværende mødre.
- Voksenopplæringen legges geografisk sammen med skole for norsk-språklige og aktivt benytte nabolag for å styrke språkopplæringen.
- Kombinere norskopplæring med fritidstilbud, herunder obligatorisk deltakelse og praksis i språkkafeer (dagsentre, familiegårdsbruk mm).
- Koble språkopplæring til møtepunktene der f.eks. man leverer og henter barn i barnehage og skole.
- Kommunen initierer språktrening med organisasjoner, etablerer fadderordning på en-til-en nivå og fadderfamilier før økt språktrening og sikrer god informasjon om tilbud.
- «Lån en bodøværing» – møt opp på biblioteket Stormen i Bodø og lån en person til det du trenger. <https://stormen.no/program/lan-en-bodovaring-article2534-468.html>
- Skien har kulturvenn, en aktivitet som kan bidra til starten på et vennskap <https://www.facebook.com/kulturvenn/>
- Språklæring via Youtube.
- Gode erfaringer med «omvendt undervisning» (flipped classroom; basiskunnskap læres utenfor klasserommet, mens felles læringsmiljø brukes til refleksjon og kritisk tenkning når underviser og studenter møtes).

«Lån en bodøværing»

kulturvenn

- Etabler morsmålsstøtte og morsmålsopplæring for voksne med ingen eller liten skolegang fra hjemlandet.
- Fysisk aktivitet som et obligatorisk tiltak i introduksjonsprogrammet.
- Styrk innvandreneres digitale kompetanse.
- Nok lærere og rett kompetanse til å veilede i digitale verktøy.
- Oppfølging på praksisplasser gjøres gjennom digitale verktøy.
- Krav til at deltaker på språk- eller arbeidspraksis innretter seg etter norsk arbeidsliv.
- Mediene presenterer gode grep og gode eksempler på språktrening.

Parallellsesjon 6

Hvordan få flere i arbeid?

Ledet av arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie

Statsråd Hauglie viste til den demografiske utviklingen og behov for at flere er i jobb og står lenger i jobb. Dette kan styrke velferdsstaten, motvirke sosiale forskjeller, og gi økt mobilitet bl.a. for barn og unge. Å være i jobb er også helsefremmende, og arbeidsplassen er en viktig sosial arena.

Innvandrere har generelt lavere sysselsetting enn befolkningen for øvrig, men det er store forskjeller innad i innvandrerguppen etter landbakgrunn, innvandringsårsak, botid, medbrakt kompetanse og kjønn. Ringvirkningene av innvandrerkvinnens deltakelse er stor, ikke minst med hensyn til barna. Blant noen landgrupper deltar kvinner mindre enn andre, og dette er bekymringsfullt.

Høy etterspørsel etter arbeidskraft gir en historisk mulighet til å få flere i arbeid. Samtidig er det mange som står utenfor arbeidslivet over tid.

Regjeringen har derfor satt i gang en inkluderingsdugnad for at alle som står utenfor arbeidsmarkedet i større grad skal komme inn i arbeidslivet. Regjeringen ønsker blant annet å fremme inkludering gjennom bruk av virkemidler som gjør det lettere for arbeidsgivere å ansette personer med nedsatt funksjonsevne og hull i CVen. Regjeringen satser også på å bedre mulighetene for opplæring, samt tilby tettere oppfølging av personer med psykiske lidelser eller rusproblemer, hvor arbeid kan bli en del av behandlingen for enkelte.

Innspill fra deltakerne

Barrierer for deltakelse:

- Mange blir passiviserte under ventetiden i mottak og på introduksjonsprogrammet.
- Arbeidsmarkedet stiller høye kompetansekrav. Mindre behov for ufaglært arbeidskraft.
- Språk, manglende kvalifikasjoner og liten respekt for utdanning fra utlandet.
- Diskriminering og rasisme i søknads- og rekrutteringsprosesser. Ubevissthet, lite kunnskap og fordommer hos arbeidsgivere. Ansetter personer som ligner dem selv.
- Mangel på lærlingplasser.
- Kulturelle forventninger om at mødre skal være hjemme med barn.
- Kontantstøtten fremmer ikke integrering – gjør at barn holdes ute av barnehage

Tiltak

- Individuell kartlegging og kompetansevurdering – ut i fra individuelle behov, helseutfordringer og ønsker, og ikke på bakgrunn av den enkeltes opprinnelsesland/etnisitet/befolkningsgruppe.
- Introduksjonsordningen må være en kombinasjon av opplæring og praksis i arbeidslivet, uten at dette blir en utnyttning av arbeidskraft.
- Lære norsk ved å praktisere det man kan fra før og dermed oppleve mestring innenfor dette.
- Styrket kvalitet i språkopplæringen og mer fokus på kvalifisering.
- Satse på videregående opplæring og fagbrev for alle med forutsetninger for dette.
- Kvinner bør kvoterer inn når de ellers har lik kompetanse, og flere innvandrerkvinner bør bli natteravner – gjerne som del av introduksjonsordningen.
- Bedrifter må i større grad ta sosialt ansvar og tilby flere tiltaksplasser.
- Fjern kontantstøtten.
- Gratis barnehage.
- Flere komprimerte fagopplæringskurs, som bl.a. Menn i helse.
- Synliggjør innvandrere som lykkes i arbeidslivet.

” flere tiltaksplasser

Parallellsesjon 7

Hvordan forebygge negativ sosial kontroll og tvangsekteskap?

Ledet av Statssekretær Kristin Holm-Jensen, KD

Statssekretær Holm-Jensen viste til at frihetskampen for retten til å leve et fritt liv har eksistert i mange år. Hun viste til regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017–2020) Retten til å bestemme over eget liv som den viktigste innsatsen på området. Statssekretæren stilte spørsmål om hvilke hull som fortsatt finnes i innsatsen, og hvilke tiltak bør igangsettes fra myndigheter, minoritetsmiljøene og sivilsamfunnet?

Innspill fra deltakerne

- Utvid forståelsen av negativ sosial kontroll. Utsatte, religiøse ledere og sivilsamfunn kan ha ulik oppfatning om hva dette betyr.
- Forbedre samarbeidsrutiner på tvers, og ikke la taushetsplikten være hinder for samarbeid.
- Etablere tverrfaglige team for personer utsatt for menneskehandel.
- Økt fokus på hva som formidles i de religiøse miljøene. Det er behov for mer samarbeid med, og tillit til disse miljøene.
- Forsterke kunnskap og utdanning hos de religiøse lederne.
- Økt fokus på overlapping mellom negativ sosial kontroll og radikalisering; jo mer radikalisert, jo mer behov for kontroll av sine omgivelser.
- Flere gutter som endringsagenter.
- Økt fokus på negativ sosial kontroll på tvers av ulike grupper.
- Når det gis informasjon om regler for oppdragelse, som at vold ikke er lov, må det også bevisstgjøres om alternative virkemidler.
- Ungdomsforeldre med innvandrerbakgrunn må ta kontakt med/delta i nettverk med andre foreldre for å forstå at de har felles utfordringer hva gjelder grensesetting osv.
- Styrk kunnskapen hos sivilsamfunn og mer dialog mellom sivilsamfunn og innvandrer miljøer.
- Forebygge at jenter som ikke omskjæres opplever strengere oppdragelse med mye negativ sosial kontroll.

Flere gutter som endringsagenter

Parallellsesjon 8

Mangfold, innovasjon og gründerskap

Ledet av næringsminister Torbjørn Røe Isaksen

Statsråden innledet med at mangfold, innovasjon og gründerskap er et prosjekt for hele Norge hvor hele regjeringen er med. Han fremhevet at arbeidslivet må rekruttere fra hele befolkningen og skal se etter nye kundegrupper og innfallsvinkler.

” arbeidslivet må rekruttere fra hele befolkningen

Innspill fra deltakerne

- Innvandrere må sees som en ressurs.
- Krav om å ta inn innvandrere til intervju og referat med begrunnelse for ansatt/ikke ansatt og bruk av anonyme søknader (CV).
- Staten må gå foran og ta ansvar når det gjelder rekruttering for å få rollemodeller med innvandrerbakgrunn.
- Det offentlige må kjøpe tjenester fra sosiale entreprenører.
- Stimulere bedrifter til å rekruttere utenfor eget nettverk, gjerne gjennom statlig lovgivning om rekruttering av flyktninger til store firmaer og synliggjøre gode erfaringer.
- Lokalt næringsliv kan gi kompetanseheving om rekruttering og mangfold til ledere i småbedrifter og ha særlig fokus på rekruttering av kvinner og tilstrekkelig kompetansenivå.
- Kulturlivet må rekruttere innvandrere og skape foregangsfigurer slik som med leger og politikere i det offentlige.
- Arbeidsgiver må ha tettere oppfølging av nyansatte med innvandrerbakgrunn.
- Lag ulike typer etablererkurs, både for de som trenger basiskunnskap på ulike språk (slik Oslo kommune hadde tidligere) og for de som trenger utvidet kompetanse for å starte større bedrifter.
- Skolen bør gi bedre tilpasset undervisning om økonomi (særlig forretningsøkonomi) og denne bør komme tidligere i undervisningsløpet.
- Etabler Ungt entreprenørskap med forsterket mangfoldsfokus på alle skoler.
- Dann Startuplab og etableringstjenester i kommunene, etablering av nettverk, flere inkubatorprogrammer med samspill offentlig og privat sektor.
- Staten må bidra for å minske risiko ved etablering, særlig for unge og de som ikke er vant til det norske systemet, opplæring og økonomisk støtte underveis de første årene (gründerpermisjon, borgerlønn eller stipend).
- Dann nettverk for unge som kan loses inn i alternativ til skole gjennom etablerervirksomhet.

” Staten må gå foran og ta ansvar når det gjelder rekruttering

” Ungt entreprenørskap med forsterket mangfoldsfokus

- Det er viktig å huske at kompetanse ikke bare er formell utdanning men også læres gjennom erfaring.
- Gjennomfør sammenliknende studie av somaliere i Norge med lav sysselsetting og somaliere i Kenya, England og Minnesota med høy sysselsetting – hva er det i det norske systemet som begrenser somaliere i Norge – kvalifisering, lovverk eller noe annet?

Statsrådene presenterer innspill og refleksjoner fra parallellsesjonene

Kunnskapsministeren leder panelsamtale med sine regjeringskollegaer på slutten av konferansen

Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie Hvordan få flere i arbeid?

- Bedre kartlegging av innvandrere og flyktningers behov for kvalifisering og utdanning.
- Raskere og utvidet godkjenning av utenlandsk utdanning.
- Introduksjonsprogrammet må koples tettere opp mot arbeidslivet.
- Mer fagopplæring og kompetanseutvikling.
- Alle arbeidsgivere bør ha en integreringsansvarlig i bedriften.
- Mødre som har vært lenge i Norge er en ressurs, og de kan bli sosiale entreprenører.
- Kvinner bør kvoterer inn når de ellers har lik kompetanse.
- Flere innvandrerkvinner bør bli natteravnere.
- Bruke nye arenaer for å bli kjent med andre og bli en del av det norske samfunnet.

Næringsminister Torbjørn Røe Isaksen Hvordan skal innvandrere få jobb, med privat næringsliv som utgangspunkt?

- Nettverk er et viktig utgangspunkt for å få jobb. Hvorfor er det mindre mangfold jo høyere opp man kommer i bedriftene?
- Navneproblem, utenlandske navn blir flyttet ut av eller nederst i bunken, enten bevisst eller ubevisst diskriminering – det er et stort problem!
- Det er behov for forskning på effekt av anonyme søknader og krav til innkalling til intervju, samt gi eksplisitt begrunnelse for hvorfor søker ikke går videre.
- Bedre systemforståelse når man skal starte egen bedrift: ikke vanskelig å starte, men det kan være vanskelig å vokse hvis man ikke kjenner norsk språk eller system.
- Det stilles for høye krav for å komme inn i enkelte stillinger, som franchisepartner, eller formelle utdanningskrav som strengt tatt ikke er nødvendig.
- Byråkrati vanskeliggjør for alle, uavhengig av hudfarge og religion.
- Staten må gå foran med et godt eksempel, f. eks. ved å utnevne innvandrere til styrer og sentrale posisjoner.
- Gründerpermisjon, f.eks. fødselspermisjon for gründere, vil gjøre det mulig for flere å etablere seg.
- Ungt entreprenørskap er et veldig viktig verktøy, og bør brukes like mye på skoler med høy minoritetsandel som på andre skoler.
- Vanskelig med anbud for små entreprenører fordi det er komplisert og krever veldig gode norskkunnskaper.
- Vi trenger flere hvite menn i dress og slips på integreringskonferanser. Det er viktig å dra privat næringsliv inn rundt bordet, lage messer, møteplasser, skape arenaer for å bygge nettverk og presentere seg.

Statssekretær Jan-Christian Kolstø, Kulturdepartementet **Hvordan mobilisere sivilsamfunnet for å styrke** **hverdagsintegrering?**

- Det gjøres svært godt arbeid i kulturlivet, frivilligheten og ikke minst i idretten.
- Integrering handler mye om møteplasser mellom mennesker – å skape mulighet til å bli del av et fellesskap på tvers av etnisitet og kjønn.
- Bedre bruk av eksisterende bygg, skole, barnehage, kulturhus, bibliotek osv.
- Bedre markedsføring av eksisterende fritidstilbud i barnehage og skole.
- Bygg broer til foreldrene som er en viktig nøkkel for å få integrert barna. Foreldre kan være skeptiske og kan mangle tillit til myndigheter og sivilsamfunnet.
- Sivilsamfunnet er avgjørende for å etablere meningsfull fritid, mestring, mulighet til å bidra og være en del av fellesskap.
- Økt mobilisering av foreldrene; som natteravn (slik de har gjort på Vestli i Oslo), flere mødre ut på benken når barna spiller fotball, få foreldrene ut sammen med barna. På Tøyen tar idrettslaget aktiv kontakt med foreldrene, sørger for transport når de spiller bortekamper så foreldrene også kan være med.

Statssekretær Lars Jakob Him, kommunal og moderniseringsdepartementet
Hvordan sikre gode og trygge bomiljøer og gode levekår i utsatte områder?

- Norge har potensiale i å skape åpne og inkluderende bymiljøer.
- Vi må komme i direkte kontakt med de unge selv og gjennomføre noe av det de ønsker seg, eller eventuelt møte dem i dialog for å bli enige.
- Finne arenaene og aktiviteter hvor de unge er – som skolen – men alt trenger ikke være så organisert. De må være gratis, lavterskel og fleksible for ungdommen slik at de blir tilgjengelige for dem.
- Politiets forebyggende arbeid mot kriminalitet må være mangfoldig og politiet forstå mangfold. Politiet må være en venn som du stoler på. Politiet må møte ungdommen i andre arenaer enn de tøffe der de er på vei ut på skråplanet.
- Legge til rette for jobb for de som er i ferd med å havne i en situasjon de ikke bør være i, som helgejobb, sommerjobb, der de også kan lære sosiale koder og forstå arbeidslivet.
- Bolig gir trygghet, økonomisk stabilitet, og frihet. Å leie bolig er en fattigdomsfelle pga. høye leiepriser som skaper økonomiske utfordringer.
- Kunnskap om hvordan boligmarkedet og gode støtteordninger gjennom Husbanken fungerer.
- Det å eie egen bolig betyr noe for ansvar og engasjement i nærmiljøet.

**Statssekretær Kristin Holm-Jensen,
Kunnskapsdepartementet
Hvordan forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap
og kjønnslemlestelse?**

- Hvor går grensen mellom naturlig sosial kontroll i et samfunn og det som er den negative sosiale kontrollen? Når går det over i lovbrudd?
- Når man kontrollerer kjønnslemlestelse, tiltar den negative sosiale kontrollen.
- Det er viktig med dialog med nyankomne foreldre til Norge, ikke bare komme med pekefingeren men forklare hvorfor det er viktig for barna, og tenke at alle ønsker det beste for sine barn.
- Snakk med og utfordre trossamfunn da de har en sterk normativ betydning.
- Samtaler på tvers av generasjonene for å forstå hvordan barna kan oppleve Norge på annen måte enn foreldrene.
- Homofile i minoritetsmiljøene er særlig utsatt. De opplever dobbel diskriminering og blir utstøtt og utsatt for mye negative sanksjoner i egne miljøer, i tillegg til at de møter barrierer som minoriteter i det norske samfunnet. Handlingsplanen vår er ikke god nok på dette området.
- Det skjer mye positiv endring internt i innvandrer miljøene. Myndighetene og mange offentlige instanser jobber godt på feltet, men det er en tung jobb å endre holdninger og handlinger.

Statssekretær Tom Erlend Skaug, Barne- og likestillingsdepartementet
Hvordan skape toleranse for mangfold? Handlingsplan mot rasisme og diskriminering

- Vi fikk mange gode innspill til ny handlingsplan mot rasisme og etnisk diskriminering.
- Mange diskriminerer uten å vite det og det er behov for økt bevissthet på hvordan vi bruker ulike begrep og hvordan vi omgås.
- Å bygge kunnskap er viktig for å skape trygghet og hindre grobunn for rasisme og diskriminering.
- Vi må se mennesker som individer og ikke som grupper og generalisere ut fra dette.
- På de lokale møtearenaene, i lokalsamfunn og skolen kan man bygge tillit og fellesskap som gir motstandskraft mot rasisme og diskriminering. Lærerne må ha god kunnskap og kompetanse på flerkulturelle spørsmål.
- Redusere diskriminering i arbeidslivet gjennom at myndighetene driver oppsøkende virksomhet for å skape trygghet hos arbeidsgivere; vise hvilke virkemidler de kan ta i bruk, tenke mangfold ved rekruttering, bruke anonyme søknader, lønnstilskudd, og andre tiltak som sikrer bredere rekruttering til arbeidslivet.

Evaluering av konferansen

Etter konferansen ble det sendt ut spørreskjema til alle deltakerne på konferansen (questback-undersøkelse). 33 % av deltakerne besvarte undersøkelsen.

Det var svært gode tilbakemeldinger på konferansen – alt fra invitasjon til gjennomføring.

87 % av deltakerne var svært fornøyd eller fornøyd med konferansen samlet sett. Nær 85 % vurderer å delta på neste års konferanse. I tillegg vil 13 % kanskje vurdere deltakelse. 82 % var svært fornøyd eller fornøyd med plenumssesjonen samlet sett (variasjon mellom 55 og 90 %). 84 % var svært fornøyd eller fornøyd med parallellsesjonene 1–4. 67 % var svært fornøyd eller fornøyd med parallellsesjonene 5–8.

I kommentarfeltet kom det frem følgende forslag for fremtidige konferanser:

- Færre innledere, lengre parallellsesjoner for grundige diskusjoner og mulighet til å stille spørsmål til innleiderne i plenum.
- Arbeidsgiveres og næringslivets stemmer må høres.
- Ønsker mer fra Kulturdepartementet, særlig relatert til stortingsmelding om tros- og livssynssamfunn.
- Ønsker fokus på integrering utenfor de store byene.
- Ønsker tema om migrasjonshelse, EØS-innvandringen, sosialt entreprenørskap.
- Mer oversiktlige lokaler for lettere finne konferanserom og hvor det er lettere å mingle.

